

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה, ובחסידות

תולדות
גליון ה (עא)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אחלי תורה

417 סראי עותניו • ברוקלין, ניו יארק

שלשים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ואחת לבריאה

בס"ד עש"ק פ' תולדות ה'תשמ"א.

תוכן הענינים

לקוטי שיחות

היו אומרים לא ילדה שרה (ולא אברהם) (גליון) ג

נגלה

שלא יאמר אני העשרתי את אברהם ד

רב ותלמיד בש"ס ו

דין הוספת קרואים כשיש ב' חתנים בביהכ"נ ו

חסידות

הגבהת הקליפה באופן של חוצפה בלי טעם ודעת ובסיבה ז

ה' בחכמה יסד ארץ ז

אור הוא ברצון מהנפש ואינו מוגדר בהשפעה ח

הפסוקים המובאים לענין פי' כתר ח

לזכות

הילד שלום ישראל שיחי

לאורך ימים ושנים טובות

לרגלי הכנסו לבריתו של א"א ע"ה

בש"ק פ' חיי שרה, ה'תשמ"א

ולזכות

חנה, אלי, שמעון, לוי, ליבא דבורה שיחיו

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ח ר' יצחק מיכל וזוגתו ח' רבקה שיחיו

ק ר ע מ ע ר

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בגליון ד' (ע) העירו קבוצה מאברכים לומדי השיחות בשיחת חיי שרה ש.ז. דלכאו' מניין ידעו השרות שישמעאל נולד מאברהם, דלכאורה כמו שפקפקו בנוגע לשרה כיון דבטבע אינה יכולה להוליד, א"כ הי' צ"ל אצלם תמיהה גם בנוגע לאברהם לגבי ישמעאל, דכיון דבגיל פ"ו א"א להוליד מצד הטבע, א"כ אולי לא נולד ישמעאל מאברהם, ובמילא חוזרת גם התמיהה על אברהם לגבי יצחק.

ואפשר לבאר בפשטות, דהנה כ' רש"י הנ"ל דהליצנים אומרים דמאבימלך נתעברה שרה מכיון שכמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה, ויש לדייק דלכאורה היו הליצנים יכולים לומר בפשטות דכיון דאברהם הי' זקן בגיל מאה, שבטבע א"א להוליד בגיל כזה, א"כ לא הוא הוליד את יצחק ומאבימלך נתעברה שרה, אלא ודאי דזה שאברהם הי' זקן לא הי' איכפת להם אלא הא דכמה שנים שהתה שרה עמו ולא נתעברה, והיינו משום דאם באמת הי' אברהם נושא את שרה בגיל מאה ומיד הי' נולד להם יצחק לא הי' מקום אפי' לליצנות מכיון דבפשטות רוב בעילות אחר הבעל ובודאי מאברהם נולד, ואע"פ שזה בגיל מאה אך מכיון שבפועל רואים שנולד להם בן יוכרחו להודות שאברהם ושרה יש להם כח גם בגיל כזה או שהי' כאן נס.

ולפי"ז מובן דלגבי ישמעאל מכיון שכתב רש"י בפרשת לך לך (טז,ד) עה"פ ויבא אל הגר ותהר: "מביאה ראשונה", א"כ מובן דאע"פ דאברהם הי' אז בן פ"ו שנה אבל מכיון שכולם ידעו שמיד שהכניסה שרה את הגר אל אברהם נתעברה א"כ ידעו השרות שישמעאל נולד מאברהם וכל תמיהת השרות בלידת יצחק הייתה רק על שרה אבל על אברהם ידעו מצד לידת ישמעאל שלא חלה בו תשות כח.

וזה הפי' במ"ש רש"י דהליצנים אמרו מאבימלך נתעברה שרה והיינו שזה גופא הליצנות שבדבריהם, דמכיון שכל טעותם היא שכמה שנים שהתה שרה ולא נתעברה, דמזה מוכח שזה לא מאברהם (ולא טענו מזה שאברהם זקן) א"כ הרי זה ליצנות, דהרי גם הם מודים שישמעאל נולד מיד בלא שהי' ובמילא יודעים יודעים הם שמצד אברהם יש אפשרות שיוליד כיון שלא חלה בו תשות כח, רק דמ"מ מצד "ליצנות" נתפסו לזה ששרה שהתה כמה שנים ולא נתעברה ואמרו שמאבימלך נתעברה שרה.

אבל יש להעיר ממ"ש רש"י בפרשת וירא (כא,כב) עה"פ ויאמר אבימלך ופיכל שר צבאו אל אברהם אלוקים עמך בכל אשר אתה עושה ומפרש"י: אלוקים עמך, לפי שראה שיצא משכונת סדום

כו' ונפקדה אשתו לזקוניו, דמשמע לכאורה שזה שילדה אשתו לזקוניו זה ג"כ נס.

אך גם בזה י"ל עפ"מ"ש שם בהשיחה בהערה 19 לבאר הא דשרה אמרה "ואדוני זקן" אע"פ שידעה שילד אברהם את ישמעאל והיינו משום דזה שילד את ישמעאל בגיל פ"ו עדיין לא מוכיח ש"ד שנה לאחר מכן ג"כ יהי' לו כח להוליד [אמנם לאחר שילד אברהם את יצחק כבר ידעו השרות שזה אפשרי מצד טבעו של אברהם מכיון שילד את ישמעאל, אבל אצל שרה הי' הספק קודם שנולד יצחק וכמ"ש הנ"ל בהערות עיי"ש].

ולפי"ז אה"נ זה שהוליד אברהם את יצחק הי' זה מצד טבעו, אבל לאידך מובן שזה שהי' לו כח עוד בגיל מאה הי' בזה הענין של "אלוקים עמך".

אחד התמימים
תות"ל - 770

נגלה

ב. בפרשת לך לך קאפיטל י"ד בסופו הוא אומר שלאחר שחזר אברהם מהמלחמה באו המלאכים וביניהם מלכי צדק שהוא כהן לא-ל עליון הוציא לחם ויין ויברכו לאברהם, ואח"כ נתן מעשר מכל למלכי צדק לפי שהי' כהן, ואח"כ אמר מלך סדום לאברהם תן לי הנפש והרכוש קח לך, אז אברהם נשבע שלא יקח אפילו שרוך נעל מאחר שהי' הבטיח לאברהם עשירות וממילא לא רצה ליקח ממנו כלום שלא יאמר שהוא העשיר את אברהם, ע"כ. ולכאורה צלה"ב:

(א) האם הי' צריך לתת לו הכסף מן השמים הרי הוא צריך לעשות איזה שהוא כלי בדרך הטבע וזה צריך לעבור ע"י מישהו וע"י משהו?

(ב) עוד אינו מובן: מאחר שלא רצה ליהנות ממנו אפי' משרוך נעל אז איך נתן מעשר מכל למלכי צדק? מילא אח"כ נתן לענר ואשכל מאחר שמרו על הכלים ועזרו למלחמה אז זה מגיע להם לא מצד אברהם שנתן להם אלא מצד הטירחה שלהם אז לקחו חלקם כנגד זה ולא מאברהם, וגם זה הי' בהסכמתו של מלך סדום שהודיע לו על כך, אבל מדוע נתן מעשר למלכי צדק שהרי נותנים ממה שמרויחים וזה שלו, וא"כ משמע שאברהם הי' בעל הבית על זה ולכן נתן ובאופן של מעשר ממה שקיבל? אז איך נתן אם אינו שלו ואינו רוצה ליהנות?

(ג) ועוד אינו מובן: האם משרוך נעל שייך לומר בזה

עשירות? (האם השרון נעל הי' של עוג מלך הבשן והי' של זהב שהי' אומר לא תאמר אני העשרתי את אברהם?)

ד) ועוד אינו מובן: הרי מצינו לפני זה בהתחלת הפישה קאפיטל י"ב שכאשר אברהם קרב למצרים אמר לשרה אשתו אמרי נא אחותי את למען ייטב לי בעבורך (ועוד טעם שזה הוא טעם העיקרי, וחיתה נפשי בגללך, אבל על כל פנים אנו רואים שהחשיב את העשירות ועוד באופן של תנאי ראשון - למען יטב לי שיהי' לו מתנות) וכמו שאנו רואים שבאמת כך הי' ויהי לו (לאברהם) צאן ובקר, וחמרים, ועבדים, ושפחות, ואתונות, וגמלים, אז פה איך הוא אמר לבקש שיצא לו מזה עשירות ועוד עשירות מופלגה כזאת, כמ"ש אח"כ בקאפיטל י"ג פ' ב' וזכרם כבוד מאד (ומפרש רש"י טעון משאות. ובאיזה ענינים הי' טעון משאות, ממשיך) בכסף ובזהב, וא"כ למה אצל מלך סדום לא רצה ליקח אפילו שרון נעל, ופה אצל פרעה שמח וביקש את זה מאשתו ע"י שתאמר אחי הוא, הרי פרעה ג"כ יכול לאמר לו אני העשרתי את אברהם?

ה) ביותר תמוה: הרי כבר הי' עשיר קודם שלחם עם המלאכים וקודם שלקח השבי והרכוש ממלך סדום, וא"כ איך יאמר אני העשרתי את אברהם ועוד ע"י שרון נעל?

ו) אנו רואים שלפני שלקח את הרכוש ממלך סדום לקח מפרעה וגם אח"כ אצל אבימלך אנו רואים שלקח עוד פעם מתנות, כמ"ש בקאפיטל כ' בסופו ויקח אבימלך צאן ובקר ועבדים ושפחות וישב לו את שרה אשתו, אז אם אחרי שלקח רכוש מפרעה לא רצה ליקח עוד רכוש שלא יאמרו שהם העשירו את אברהם אז למה לקח מאבימלך?

אז לגבי אבימלך אפשר לתרץ בפשטות, כמ"ש מפורש וכמו שרש"י מסביר דזהו בכדי שיתפייס שלא יאמרו לאחר שנתעלל בה החזירה עכשיו שהוצרכת לבזבז ממון ולפייסך יהי' יודעים שעל כרחו השיבותך ועיי"ש עוד, וממילא לא שייך לומר שם אני העשרתי את אברהם מאחר שזה בא באופן של פיוס.

ולכאורה הי' לומר כן גם אצל פרעה שזה בא באופן של פיוס כמו אצל אבימלך לכאורה, אבל קשה לומר כן מאחר שהמתנות היו עוד לפני ש"וינגע ה'", משא"כ אצל סדום שלא שייך שם הענין של פיוס יהי' לו אפשרות לומר אני העשרתי את אברהם.

ובזה אנו יכולים לתרץ הקושיא שאם לא רצה ליהנות ממלך סדום אז איך נתן מעשר? די"ל שעד שלא אמר לו כלום נתן מעשר מכל כאלו שהכל שלו, משא"כ לאחר שמלך סדום אמר לו

הרכוש קח לך כאלו שהוא נותן ועושה טובה (ושם לא הי' הענין של פיוס) אז לא רצה ליהנות ממנו, (ועוד ידוע שאנשי סדום היו רשעים ואנשים רעים אז לא יאמר אותו רשע שהוא העשיר את אברהם), משא"כ אצל אבימלך שהי' אצלו ענין של פיוס.

ואולי אפשר לומר ג"כ אצל פרעה שהמתנות היו לפני ה"וינגע ה'" אבל זה באופן של פיוס מאחר שיקח את אחות (- אשת -) אברהם וממילא רצה לעשות טובה לאברהם.

אבל לפי זה ישאר קשה הענין של עשירות אצל שרוך נעל דע"י הנ"ל אינו מתורץ מה שאמר אפילו שרוך נעל.

משה עזאגווי

תות"ל - 770

ג. ב"מ דף ד' ע"ב תוד"ה אין נשבעין כתבו וז"ל: ואע"ג דרשב"א הי' תלמידו של ר"ע אין לחוש מה שחולק עמו והוזכר קודם דכעין זה מצינו לקמן (דף ז' ע"ב) כו' ע"כ.

וקשה לי דאיך מתאים זה עם מ"ש התוס' בקידושין יח, ב, ד"ה ר"ג וז"ל: ומיהו קשה לר"ת דאין דרך הגמ' להקדים דברי ר"ע לדברי ר"ג שהי' רבו כו' עכ"ל, דאין זה מתאים עם מ"ש הכא?

שמואל הכהן ליפשיץ
תלמיד במתיבתא

ד. בשו"ע או"ח סי' קל"ה סע' א' כתב הרמ"א שאם יש שני חתנים בב"ה והם ישראלים מותר להוסיף לקרות ד', דלדידהו הוי כיו"ט שמותר להוסיף ... ובט"ז ס"ק ב, מקשה וז"ל "ותימה לי האיך מדמה .. ובזה מה יועיל מועד של החתן כיון דלכל ישראל יש ביטול מלאכה ולהם אין מועד...". ולכן מסיק כמש"כ הלבוש דאין נוהגין כן.

ולכאורה צ"ע עפ"י מש"כ הבה"ט סי' קל"א סקי"א בשם שכנה"ג שהטעם שא"א תחנון כשיש חתן בביהכ"ס הוא, כיון שהחתן שרוי בשמחה וכיון שהוא מלך אזלינג בתרי' כל הקהל, ולפי"ז מש"כ הט"ז "ולהם אין מועד", משמע דאם יש להם מועד אזי אפי' מטעם ביטול מלאכה אינו מספיק וקוראין ד', וא"כ כיון שחתן הוא מלך ממילא כולם שרויים בשמחה ונחשב יו"ט לכל הקהל, וא"כ מדוע אין מוסיפין לקרות ד'?

יוסף טעקער
ברוקלין נ.י.

ח ס י ד ו ת

ה. בתניא פכ"ט מבאר כאשר הבינוני לא יכול לפתוח לבו לעבודה שבלב זו תפלה או לקדש עצמו במותר לו אז העצה היא לבטש את נפש הבהמית המחשיך על נפש האלקית ומגביה-ה עצמה עלי' אז ע"י ביטוש ומיאוס שממאס את נפש הבהמית אז ממילא מתבטל הקליפה וס"א מאחר שאינו דומה אלא לחושך שאין בה שום ממשות ומתבטל כמו החושך מפני האור וכמו שמצינו זה בתורה גבי מרגלים שלא האמינו ביכולת ה' לכבוש ל"א מלכים ח"ו וע"י שקצף עליהם התבטל הקליפה שהגביה עצמה על נפש האלקית בגסות רוחה וגבהותה בחוצפה בלי טעם ודעת ואז התבטל הקליפה כדכתיב ויתאבלו העם מאד וממילא נפלה הס"א ממשלחה וגבהותה וגסות רוחה וישראל עצמן הם מאמינים רק שניתן לה רשות לבלבל האדם בדברי שקר ומרמה להרבות שכרו כפתויי הזונה לבן המלך בשקר ומרמה ברשות המלך כמו שכתוב בזוהר הקדוש.

ואינו מובן, מה הוא אומר שהגביה עצמה בגסות רוחה בחוצפה בלי טעם ודעת הרי יש כן טעם ודעת כדי להרבות שכרו ע"י שיעמוד בנסיון ויבטל את הקליפה כיחרון האור מתוך החושך?

ואולי יש לתרץ שבאמת הסיבה של הגבהת הקליפה היא להרבות שכרו,

אבל ההגבה שבאה לו לאדם ואופן ההגבה הוא באופן כזה של חוצפה בלי טעם, חוצפה פתאומית, וחוצפה כזאת שיש בה להגביה עצמה נגד אור הקדושה אפילו שיש בזה סיבה אבל לגבי האדם אין לו שום הסברה והקדמה באופן מסודר והסברה למה לא לשמוע לה, ומה לך נגד ה' אלא כך הוא הענין של הקליפה כאמור לא נעלה כי חזק הוא ממנו.

משה עזאגווי
תות"ל - 770

ו. עי' בסה"מ תרנ"ט ע' קמז וז"ל: ומ"מ נבה"ע בע"מ דהיינו בע"ס עצמן, וכמ"ש ה' בחכ' יסד ארץ כונן שמים בתבונה ובדעתו תהומות נבקעו, שהם בחי' חב"ד, וכתיב כי אמרתי עולם חסד יבנה זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה כו', וכמארז"ל בעשרה דברים ברא הקב"ה את עולמו בחכ' ובתבונה ובדעת וכח ובגערה כו', והיינו ע"ס העליונות. דמ"ש ה' בחכ' יסד כו' אין הכוונה על בחי' חכ' שבמל' כ"א בחי' ח"ע, ולכן אמר ה' בחכ' להורות שבחי' חכ' זו היא בחי' ח"ע כו'. עכ"ל.

ויל"ע איך לחוון זה עם המבואר בסה"מ תרצ"ט ע' 135
וז"ל: ומ"ש עולם חסד יבנה, וכתי' ה' בחכ' יסד ארץ כו'
הכוונה על חכ' וחסד דמל', עכ"ל, וצ"ע.

ישראל שמעון קלמנסון
ישיבה גדולה - ניו-הייבון

ז. בד"ה בסוכות תרס"ד מבאר דאע"פ שאור הוא ברצון
מהנפש אעפ"כ לא משום זה הוא מוגדר בהשפעה דאין להם
שייכות זל"ז כ"א ענין זה דאור הוא ברצון שייך לענין
הטרדא ואעפ"כ אין הנפש מוטרד בהשפעה, ולכאורה מהו
הביאור בזה שאין ענין זה שאור הוא ברצון, שייכות
להגדרה, ומה הי' ההו"א?

יוסף טעקער
ברוקלין נ.י.

ח. במאמר ד"ה בשעה שהקדימו - חער"ב אות א' מביא ג'
פירושים בכתר, בפירוש הג' מפרש שכתר הוא מלשון מכתיר את
הצדיק והכוונה ל' סיבוב. והנה בלקו"ת שיר השירים בביאור
ע"פ יונתני בחגוי הסלע (יח, ד) מביא ג"כ ל' כותרת ולשון
כתרו את בנימין, הרי בשני הפסוקים הפי' הוא לשון הקיפו
ככתר המקיף את הראש, וא"כ מדוע משנה המאמר מהפסוק המובא
בלקו"ת? ובפרט שהפסוק כתרו את בנימין הוא בשופטים כ. מג,
והפסוק מכתיר את הצדיק נמצא בחבקוק א, ד, והי' לו להביא
הפסוק הקודם? (המ"מ על לקו"ת אינם מביאים המ"מ על כתרו
את בנימין, והוא כנ"ל.)

ברש"י על שופטים שם מביא ב' פסוקים אבירי בשן
כתרוני, וכי רשע מכתיר את הצדיק, מדוע מקדים הפסוק
אבירי בשן כתרוני שהוא בתהלים כב, יא, קודם מכתיר את
הצדיק שהוא בחבקוק, והי' לו להקדים פסוק בנביאים קודם
כתובים?

וברש"י בחבקוק שם מביא רק הפסוק אבירי בשן, ולמה
אינו מביא הפסוק כתרו את בנימין שהוא קודם?

ובלקו"ת פ' בלק סט, א, מביא ובמ"א נת' דכתר הוא
לשון שתיקה כתר לי זעיר (ובמ"מ אינו מביא המקור לזה)
אבל בד"ה בשעה שהקדימו מביא שהוא מהפרדס שעה"כ ערך כתר.

הרב כתריאל ברוך קסטל
ברוקלין נ.י.